

DELEATUR

(regényrészlet)

BRASNYÓ ISTVÁN

EGY TÉLI ESTE PANORÁMÁJA

A tetők ferde, egymást érő síkjáról már-már lecsusszan a szinte fényérzékenynek tűnő, vastag hó, de a hirtelen, már az alkonyattal csikorgóra forduló fagy ismét odatapasztja a cserepekhez — mindez a kora esti, szórványos utcai világítás felett történik, jókora magasságban, ahová talán csak egy-egy nem mindennapi koponya képzelete szárnyal, ér vagy hatol fel, emeletek fölé, téli kémények társágába, akár valami túlfűtött kandúrnyávogás, amíg csak el nem bódítja a kandallók huzatoló füstje, ez a megperzselt, mélyről szállongó és bőségesen áradó gáztömeg, amely a tél jellegzetes szagát adja, elnyomva a hó és a fagy illatát, amitől most összerándul és hajlíthatatlanná merevedik a padlásokra teregetett fehérnemű, a langyos műselymek színe pedig fakulni, bolyhosodni kezd, mintha köd futná be a tükrüket, a felejtés vagy a szűnni sehogyan sem akaró álmélkodás köde, simítások, markolászások, cibálások, és olykor — alkalmas pillanatban bekövetkezett — levetések emléke, őszibarackszínbe forduló délutánok és esték elmúlásának fájdogáló szorítása, amikor a tetőablak üvege rózsás fényeket tükrözött az utcára, és lentről a fiákerosok válasz nélkül maradó kiáltozásán kívül semmi más sem hallatszott: mintha az udvarokat tették volna tűvé valami magáról megfeledkezett utas miatt, aki rendkívül hosszú ideig várakoztatta nyilvánvalóan kétbalkezes társukat; majd méltatlankodásaikon túl, még az igazi, a szikrázó este beállta előtt, amikor tempós szárnycsapásokkal madarak húznak el a szemközti tetők és a távolabbi tornyok felett, megdermedt szivárvány-

ként egy idegen jelenlét, tekintet, kifejezhetetlen vagy kimutathatatlan szenzualitás verte be magát a szobák mind megközelíthetetlenebbé váló, parfümök illatával mérsékelt levegőjébe, mint valami gyúlékony gáz, erraticus, gazdátlan sóhajtás, tarkóra fújt forró lehelet, ami egyszerre reménytelenül bódító, s a hatása csillapíthatatlan, semmi esély sincs arra, hogy el lehessen oszlatni, meg lehessen szüntetni, mert kicsiny, vörös, viszkető és csiklandó bogyókat hajt a levegőben, akár a pomagránát belseje, ellepi, burkolja és öleli a testet — ó, valami nagyszerű őszi ízeit szabadítja ki vagy bocsátja szerte magából, réveteg és sajgó őszi ingereket, amelyekre csupán a test képes meglepő, felajzott és nervózus hangokkal válaszolni, valahonnan mélyről, leendő telek sötét és békességesnek látszó torkából talán, egyre csak várva, várva valaki felhőtlen, sugárzó homlokú intrádájára, mint valami operettszínpadon, és egyszerre csak arra lesz figyelmes, hogy odakinn lehullott a hó, s a szomszédos szobában fűteni kezdtek, mielőtt itt még végleg kihunyt volna az ibolyaszínbe fúló, megkapó őszi parázslás, és elenyészett, kicserélődött volna az a sóvár levegő, amely mintha egyenesen a velencei San Marco-öbölből tódulna ide a káprázatos, tizianvörös fellegek alatt, még egy utolsót perdülve a mocskos, szeméttel telidobált Riva degli Schiavonin, a lezüllött és elnéptelenedett Grand Hotel Danieli küszöbén, ahol a portás tábornoki tányérsapkájának nyári fényveréstől összeropedezett ellenzőjét szennyes, kockás zsebkendővel tisztogatja, és a súlyos borulatban késő délutáni órákat kongat egy távoli toronyóra, miközben az óraütések mintha hullámot vernének a mindenütt szüntelenül jelenlevő, különben is hullámoktól forrongó vízen, amely már-már az égbe csap, vagy az égbolt fordult bele, akár egy pusztuló, alámerülő hajó teknője, s még talán bordáinak recsegését is közvetlen közletről hallani — s mily hirtelen szakad le a téli este, zavaros fényeket gyújtogatva maga előtt, és belélegezve az utcán járók leheletének páráját, magába nyelve a mély fényekkel villózó, fekete lakkcipők sugarát, a különleges kelmék szinte testetlen suhogását, megbújva a prémekben, a szőrmékben, a muffokban, a hajfürtekben, a kicsi tincsek között, melyek tehetetlenül, de kihívóan bukkannak elő érdékfeszítő női kalapok alól, valahonnan a formás fülkagylók mögül, és micsoda minőségét hirdetik a lapuló másodlagos hajzatoknak, szőrzeteknek meg a settenkedő delíriumoknak, mialatt bársonyos árnyalású pillantások detasálódnak, a testek mozgása vagy mozgatója ritmust vesz fel, az ajkak friss és piros vérben áznak,

szinte parázslanak, a sápatagra kendőzött orcák a púderreteg alatt pedig kigyúlnak, és a himbálózó, libegő, fényekkel úgyszólván egymást kergető vagy egymással incselkedő utcai lámpák oly játékát diktálják az árnyékoknak, hogy az esetenként bekövetkező váratlan növekedésük, hosszú kilengésük félutcányira nyúlik, majd sikoltva rántják vissza fejüket az épp előkanyarodó villamos kerekai elől, a fagytól felcincogó, mattezüst zúzmarától befutott sínek közül, amelyek felett kétoldalt az emeleti ablakok bölc és sárga derengésbe mélyedtek, akár a nagyon öreg emberek bőre, akiknek csonjtaiból végtelen idők fénné zsugorodott esszenciája vetül, s hogy szemük már kiapadt, most bőrükkel igyekeznek látni is, szakavatottan szemlélni a havasan összetüremelő estében mind gyérbbé váló, és a lámpák fénykarimái alatt elenyésző, az időponthoz képest már-már jelentéktelen forgalmat, amikor is az élet, a mindenkori és szakadatlanul fel-fellobbanó létezés zárt helyekre teszi át szinte a mindenséget magába fogó, örvénylő fluxusát, bealkonyodott, de a havas felületek egyenletes fénytükrözésétől egyszerre szakállas, túlvilági fényekben felderengő szobasarkokban nassol, érzelmeskedik, vagy épp kivilágított, vékony szivarfüsttel áttört kávéházi és cukrász dai tükrökben méregeti, nézegeti és fontolgatja magát, igyekszik kitölteni a szómákat, megformázni a kebleket és kipárnázni az esett, kicsi hasakat, a soványka fenekeket, szigorúan meghúzott vonalú, gyapjas bozontba rejteti a vulvákat, amelyeknek érintetlenségéhez oly sokáig nem férközhet kétség, s hogy ezek a megrendítő, szánnivaló, férfitenyérnél végeredményben alig nagyobb hasak, hullámos, sima és selymesen pigmentált felületek a felszínük alatt létezésük legizgalmasabb, legképtelenebb és legértékesebb kalandjának lehetőségét hordozzák, korgatják és havas viharzásokkal lüktetik: ehhez sem férhet semmiféle kétség, csupán e kaland bekövetkezésének és feltétlen ismétlődésének és ismétlődésének időpontjai kérdésesek, hogy a társadalmi illetve társasági egzisztálás egyedi sikeressége mikor fog elfogadható, ranghoz illő, sőt, logikus szempontok szerint esetleg felemelkedéssel is kecsegtető nemi aktusban kicsúcsosodni, mely estélyen vagy mely szögletben, zugban, miféle titkon megbeszélte találkán gyűri és mezteleníti le a természet, a havas, a ködös, a dérbe bukott vagy a holdfényes az ezüst testet, ki közeledik majd feléje az éjszaka csillagaival leskelődő szemével, a sötétség zajából hallgatózó fülével, hogy a sötét lépcsőfordulóban elhaladva meghallja a vaskorlát fekete lakkal bevont, fém csipkerózsáinak esdeklő sóhajtasát, mintha tü-

zes, frissen kikovácsolt szirmaik az imént hullottak volna a hóra, s hirtelen egy köldöknyi lyuk olvadna alattuk, mélyről sötétlő, ami épp egy csillag helyének felelne meg valami kormos és szemetes műhely ajtajában, ahonnan még nem lapátolták el a havat. és a segédek ábrándjai az udvarra néző emeleti ablak párkányáról nyaldossák naphosszat a mélyen lelógó jégcsapokat, gazdátlan szemük ott rak fészket, mivel némelyikük a délutánok jöttén halvány, szinte vérszegény árnyékot látott elsuhanni a rezzenetlen csipkefüggöny rózsái mögött, s az árnyék, érintve a hímzett kacsokat, alig érzékelhető borzongást vont maga után, talán csak a tágra nyitott szem recehártáján, vagy mintha parányi üszök hullana a szempillára, mindegy, mivel az egész látvány nem lehet több egy napvilágnál megmutatkozó bolygó fényénél: a fenti test ugyanilyen megfoghatatlan, szándéka kiismerhetetlen, és valójában még a létezése sem egészen bizonyos... csak egy halszem villanása talán, amely nemsokára meghozza a korai estét, amit emlékezetében gyekszik megfürdetni vagy elolvasztani a gondosan elleplezett tuiat, ám a hó szerte oly makacsul tapad mindenfajta fel nem érkekelhető felületre, hogy szilárdság, magabiztosabb, el sem képzelhető annál, ami a hóval bevert, emeleti ablakok üvegéről dereng: szinte írni lehetne rájuk, meghökkentő és perverzül hangzó fogalmakat vetni fel rájuk, amik esetleg felgyújtanak a járókelők képzeletét, és a rosszul megvilágított lépcsőkön ötletszerűen felballagva idegen ajtók előtt állapodnának meg, s miután begörbített ujjukkal megkocogtatták a barna ajtókeretet, úgy váraoznának megadóan a szokatlan helyen, akár egy, a lábtörlőre helyezett, tétova és kellőképpen ki nem teljesedett fantázia, amelynek egyedül csak a célja világos; ezt azonban sehogyan sem tudja hamarjában el-
rni.

A HAL SZEME

Megérintve vagy felébresztve a közeli éjszakától, a pincék és a kapualjak rúgkapáló árnyékai, mint hentergő, téli denevérek, fejükről lassan a talpukra fordulnak, s görögve indulnak el a világos rések felé, ahonnan kíváncsian ki-kilesnek, és huzattól füttyögő hangon vihognak össze, majd egymásba kapaszkodva szökdécselnek tovább, amíg csak léptek nem hangzanak fel valahonnan, oda-fenn egy körfolyosón vagy valami átjáróház udvarán, kiszámít-

hatatlanul, legalábbis ami az irányukat illeti, de végül is, hosszas tétovázás után, s nehezen követhető, természet- vagy rendellenesnek tűnő lépések kinn, az utcán állapodnak meg, most már topogva, mintha csak a tulajdonos venné szemügyre háza homlokzatát — mindössze annyi bennük az elgondolkoztató, hogy nyilvánvalóan a kapu kinyitása nélkül jutottak ki a házból, mintha a pince duzzadó doha vetette volna ki őket a járdára, vagy a nagy, világi dimenzióktól elütő, elsötétült halszemből botorkáltak volna elő a sötéttel: Szikofanta mindenesetre odakinn áll most az utcán, és borongó, álmatag, mondhatnánk romantikus, mindössze tűhegynyi sugarakkal tapogatózó pillantással méri fel az úttest és a túloldal összetaposott havát, vesz szemügyre egy-egy különcnek ható elhaladót, miközben vadászkalapját oly szögben igazítja a fején, hogy a kapdosó, szinte érzékelhetetlen szellő ne verje a fagyot csupasz füleihez, amíg csak egy, a számára is megbízható szélárnyékot biztosító köpönyeg nyomába nem ered, egy korpulens és masszív léptekkel járó férfi árnyékát követve, aki feltehetőleg kávéházi törzszakasztala felé igyekszik, a hattól nyolcig tartó szokásos esti klatschra, s miután hátrapillant, szemernyi jelét sem adja olyasminek, hogy esetleg zavarná vagy feszélyezné Szikofanta közelléte vagy egyáltalán a jelenléte, türelmesen s hosszan megszívja szivarját, hogy látszólag még a hó is felparázslék előtte, majd e fénykörből mérges füstöt fú hátra, ami csípi a szemet, s egyszerre idegen tartalommal, a saját lélegzetével tölti meg Szikofanta tüdejét, meg részint a bőségesen fogyasztott vacsora szájából, forgolódva helyezkedő gyomrából áradó páráival és gőzeivel is (Szikofanta vacsoraidőben még a hal szemében szivárványlott, nem volt több egy baljós, meredten fixírozó és alacsonyabb rendű pillantásnál, fejlődésében meg sem közelítette még emlős volta szintjét, sőt még csak tudatában sem volt ennek), kissé undorító módon ugyan, de Szikofanta újonatújlénye annyira tűrőképes, hogy az ilyesmi közletről sem ébreszt benne viszolygást, undort kelteni benne pedig úgyszólván lehetetlen volna, oly élénken emlékezik fejlődése bizonyos kétes fázisaira, sejtjeinek táplálkozási és ürülési módjára, táplálékai természetére, mielőtt véletlenül összejátszásaképpen elfoglalta volna biztos helyét a hal szemében, amely az imént még üveges fényektől derengett, csak egy-egy rezes árnyék mutatta a mélyében kétségkívül megindult bomlást, amit a fagy egyelőre erősen hátráltatott, de épp ez tette lehetővé Szikofanta számára, hogy emberi mércék szerint elfogadható alakot öltön és kilépjen kényszerítő körülményei közül, túl-

kerüljön addigi, végeredményben fiktív lénye határain, s az önmaga kiagyalta formában vegye útját az olyan lehető helyek felé, amelyek — ha nem is biztosítanak számára szakadatlan istápolást vagy óvó, okítgató gondoskodást — valamiképpen lehetővé teszik megélhetését, polimorf létezése fenntartását, amit különféle vállalkozásokban nagyszerűen hasznosíthatna, tulajdonképpen természete és megjelenése elképzelhetetlen hajlékonyságát, sokoldalúságát, tette-tésének és imitálóképességének kimeríthetetlen skáláját, mindazt, ami a hal szeme távlatából valamit jelenthet vagy képezhet a világon, mivel Szikofanta tudatában merőben más viszonylatok szabják meg a dolgok értékét és értelmét, alapjában véve minden téren a tulajdon egyedülvalósága a döntő, kifejezett önzése, az a megmagyarázhatatlan és indokolhatatlan romlottság, ami már-már egy csecsemő bájával ruházza fel, mérhetetlen hízásra és eltompulásra teszi hajlamossá, miközben mindezért, mint valami szorgalmas és törekvő művész, elismerést, sőt hódolatot vár, máris szakadatlanul ebben fondorkodik, egyszeriben ennek koldusává válik, míg az évszakhoz nem éppen illő csatos cipőjének talpa a havat csikorgatja, bár, szerencséjére, az előtte haladó vaskos úr terjedelmes enyhelyet vonszol maga után, ahol tágasan megférhet magában egy hozzá fogható, esendő lélek. A hal szeme, persze, ekkorra menthetetlenül eltűnik, elenyészik sziporkázó flittereivel, rézszínű flosculusaival együtt, mint valami szörnyű horror, vastagon, a hóban mély nyomot szántó, szertecsapdosó sugarakban vérző homofág indulat, és csak ez a békeséges, silányan öltözött estéli járókelő marad belőle, a hétköznapinál is egyszerűbb arcvonásokkal, s eredetére mindössze talán az átlagosnál némileg duzzadtabb felsőajka emlékeztet, amely kissé az orra irányába dudorodik — a halszáj! a halszáj! —, amit nem ártana bajusszal elfednie, bár ennek még nincs tudatában, mivel még sohasem látta tükörben az arcát, s erre is csak akkor kerül majd sor, amikor testes védnöke nyomában belép a Fehér Hajó üdvözítő és enyhet adó levegőjébe, s mélységes megilletődöttséggel járhatja körül a szemét a sok egyszerre beszélő emberen, s amíg helyet nem talál magának valami csendesebbnek látszó, félreeső asztalnál, a fal mellett téblábol, és többször is elhaladva egy szutykos tükör előtt, végre arccal fordul feléje, s kalapját leemelve úgy néz bele, akár valami mély kútba, s a tengernyi látható arc és fej közül pillantásával a magáét igyekszik kiválasztani, ami némi tátogás és hunyorgás után sikerül is neki: haját feketének és sima szálúnak látja, arcát azonban beesettnek találja,

állat pedig gyermekien finom vonalúnak, aprónak és szinte törékenynek, fogai azonban máris hiányosak, keskeny és ívelt ajka meg semmiképpen sem tanúsítja azt az erélyt és elszántságot, amit feltétlenül és folyamatosan érez magában, s a tetejében a füle is mily apró, mintha csak finom rezdülések meghallására volna szánva, s nem kávéházi, harsogó és fékevesztett, szinte bömbölő és ugató, kontrollálatlan és feszélyezetlen kacagásoknak, úgyhogy nem csekély ellentmondást lát lénye és pillanatnyi környezete között, amit azonban feltűnő tapasztalatlansága miatt nem áll módjában egyszeriben áthidalni: odakinn ugyanis már érkezésekor oly fakóra és fagyosra fordult az este, hogy most, e rövid, de zárt helyen töltött idő után még perzselőbb hideggel kellene számolnia, amivel már talán nem is tudna megküzdeni, és éjfélre, mire az élet félig elszállna belőle, dermedt álmában teljesen visszaváltozna azzá az eredendő hallá, amelynek szeme elősegítette inkarnációját, és reggel, miután a jeges kérgű úttesten rátaláltak, kopoltyújánál fogva mézszárosok akasztanak vaskampóra a testét, hogy a patikatiszta hentesüzletben szelvényenként mérjék szét ízletes és szemre is tetszetős, nyilvánvalóan szálfka nélküli húsát.

AZ ESTÉLY

Szikofanta, miután alapos szemlét tartott maga felett a csiszolt peremű és bemetszett virágmintákkal díszített sarkú tükör síkjában, *par hasard* a szála belsőseges terei felé kezdett törekedni, még mindig a fal mellett, kiugró széklábak és asztalsarkok között préselve át magát, vöröslő plüss drapériákba bonyolódva, mint aki nyilvánvalóan nincs tisztában sem a helyiség beosztásával, de még kevésbé a jó modorral, lepte csuszkáltak és csikorogtak a kifényesített, de sohasem kopotatott parkettán, míg csak el nem érte a szeparék sorát, amelyeknek egyszerre megérezte rejtelmait, az ajtók mögül szivárgó szagokból, illatokból orrával rendkívül gyorsan kiszűrte a maga érdekelttségét, és a bentről hallatszó vontatott zajokat, zenéket és hangokat sokkal elviselhetőbbnek találta a szála harangozó és bombasztikus effektusainál, amelyek, a legenyhébben kifejezve, már-már riasztották: a borvirágos orrok fúvása, a sárga fogak levegőben való kaffogása a kétségtelen semmi után, a könnyű és felicomázott hölgyek ürességet felnyársaló sikkantása, az asztalok alatt széjjelvetett lábak látványa, mintha a lába között ki-ki máris

valami irtóztató dologra tenne előkészületeket, amelyekre azonban itt nem fog sor kerülni, s ezt sokkalta nyugtalanítóbbnak találta annál, mintha a szeme láttára sor kerülne rá, a kideríthetetlen indítékú titkolózás, rejtőzködés és bujkálásra való hajlam szinte kihozta a sodrából, ingerelte és zaklatta frissen kiformalódott idegrendszerét, talán azért, mert belőle hiányzott minden hasonló képesség vagy fondorlatosság, ártatlannak és vétlennek érezte magát az emberiség effajta borzongató játékaiban, úgyhogy nem is figyelt rá, sokkal inkább lekötötte figyelmét egy kopaszodó fejű férfi az egyik különszoba félig nyitott ajtaján túl, aki magányosan és előrebukva ült a fehér abrosszal letakart asztalnál, és szemmel láthatóan ropant kognitációkba mélyedt, amit Szikofanta igen vonzónak talált, mert az ajtó mögül a kintihez viszonyítva merőben más minőségű moraj, dobajok és szavak hallatszottak, peregtek, amelyeket fergeteges gesztikulálások kísérhettek, porcelánok csikorgása és üveg-neműk csengése, ezüstneműk csendülése a neusilber jellegzetesen elvékonyuló hangján, ám a férfi, aki még csak nem is étkezett, fel sem vetette rájuk a homlokát, hanem magányát kellőképpen értékelve és kihasználva érdemes fogalmakat igyekezett egymáshoz illeszteni a fejében, miközben ajka, mintha ihletett szöveget olvasna fel az asztal lapjáról, alig észrevehetően mozgott, és kideríthetetlen szavakat formált. Szikofanta egyszerre mély bizalmat, sőt vonzalmat kezdett érezni iránta; abban mesterkedett, hogy felhívja magára a figyelmét, felkeltse maga iránt az érdeklődését: az ajtófélfának támaszkodva pimasz képpel fütyörészgetni kezdett, sóhajtozni, szemét járatni s úgy forgatni, hogy mindenképpen feltűnő legyen, majd egyet-kettőt még tapsolt is, de teljesen eredménytelenül, úgyhogy végül kénytelen volt belépni a félig nyitott ajtón, ám ügyelt arra, hogy nyomban lehetőleg háttal kerüljön az ő fogalmai szerint túlságosan is nagy garral dorbézoló társaságnak, s akként teledett le egy szék peremére, mintha csak imitálná az ülést, bár a kalapját, mindenfajta feltűnés elkerülése céljából, akár valami tányérral helyezte maga elé az asztalra, s most már szinte kihívóan vette szemügyre az elmélkedőt, fejét éles szögben megdöntve igyekezett az arcába lesni, bár csak hosszasan szemlélés és hiábavaló incselkedés után jött rá, hogy a vele átellenben ülő férfi az igazak álmát alussza, s a hangok, melyeket ajka formál, az általános és túlméretezetten felszabadult fonációban nem egyebek szúnyogdöngésnyi erejűnek ható horkolásnál, s ezzel egyszerre meglepetésszerűen be kellett érnie, mert mégsem lett volna illendő, hogy

ártatlan kedvtelése gyakorlásában megzavarja asztaltársát, akinek szemmel láthatóan esze ágában sem volt eltitkolni, hogy aludni is szokott, sőt ilyenfajta igényeit nem is kísérelte meg leplezni, annak ellenére, hogy ő volt az egyetlen, aki e nagy zaj, forgatag és a jókedv süvöltöző kitörései közepette egyértelműen és ártatlan közönnyel szundítani próbált, amit Szikofanta még az elmélkedésnél is helyénvalóbb ötletnek talált. Háta mögött pedig a létezésnek valami kétségtelenül felmagasztosult, hétköznapi értelemben véve ritka szertartása tombolt vagy épp dült, magabiztosan söpörve el a részvevők jellemében esetleg megmutatkozó vagy adódó különbözőségeket, külön- vagy egyedülállóságokat, mindenki ösztönös természetét kutatta, hogy teste valamelyik célszerű nyílásán át kiugraszta magából, a közös asztalnál felprédálja, darabokra vagdalva kiossza, s utána ő maga is türelmetlenül várja a mástól származó ráeső egységet, hogy kagylóhéját felnyitva kihörpölje mint lapos szellemességet, élcet vagy roppantul találó kifejezést, megjegyzést, társasági bókot, akármit, csak a szájba lehessen gyúrni és le lehessen nyelni, majd meg lehessen öntözni a keze ügyébe eső kedvenc italával: Szikofanta lassanként bátortalan pillantásokat kezdett vetni a jobb válla irányába, majd miután leküzdötte félszégességét, és úgy-ahogy erőt vett magán, az asztal körül egyelőre még kimérten és illemtudóan elhelyezkedő társaság egyes tagjaira is, akik azonban nem viszonozták a figyelmét, hanem egymás felé fordulva asztalkendőikkel hadonásztak, és szájukban falatokat forgatva fuldokoltak a nevetéstől — mindannyian egyformán sötét ruhát viseltek, és fagyosan szikrázó, fehér ingmellüket ugyanolyan slipszek rögzítették az álluk alá, míg a hölgyek hosszúra nyújtották fehér és pihent, kíváncsi nyakukat, mintha fülüket hegyezve egy másik mindenség eltévedt hangjait igyekeznének elcsípni, és érdekes módon nem vettek részt a kacagástól és bőfögéstől rengő megmozdulásokban, hanem csak a poharuk fenekén ujjnyi vastagon libegő italukat emelték egyre gyakrabban ajkukhoz, s örökké üres poharuk rejtelmes módon mindig újra megtelt, illetve sohasem lehetett látni, hogy ki és mikor tölt bele, bár valakinek bizonyosan szakadatlanul töltögetnie kellett.

— Barátom, tatu! — kiáltotta ekkor süvöltve egy asztalfőn ülő egyén, — mi az ördög kórságát magyaráztok ti ott egymásnak? — s ültéből félig felemelkedve kinyújtott és részeg mutatóujját komikusan meglengette az arca előtt, azután három-négy összebújt ember felé bökött vele, majd váratlanul egyensúlyát veszítve visz-

szazuhant a székére, és szinte elkomorult arccal kezdte fontolgatni és kutatni zuhanása okát, miközben nem mulasztotta el azt sem, hogy az asztal, sőt a széke alá is vessen egy pillantást, de mivel ott semmi figyelemreméltót nem tapasztalt, vállat vont, és megint csak vihogni kezdett, bár a társaság nem ért rá többé vele törődni, mert a tatu szélesen mosolyogva és sokkalta biztosabb tartással, ősz haját simítgatva félre a homlokából, szintén felállt, és kézfejét szónoki pózba lendítve várható mondandójával még Szikofantát is maga felé fordította asztalától, s e közfigyelemhez csupán az alvó asztaltárs nem csatlakozott, bár horkolása halkabbá vált, majd némi fogcsikorgatás után abba is maradt. Am mintha e horkolás megszűntével az asztaltársaság egyenletes szellemi irányzatú energiái is kimerültek volna, az elszíntelenedett, hamuszürke arcok fuldokolni, dermedezni kezdtek a sátorponyványi és szinte jegesre kikeményített asztalterítő egyöntetű és fehér derengést sugárzó damasztjában, aminek foszforeszkáló tajtékja még a szónokolni szándékozó tatu arcába is felcsapott, s tenyerének retorikusan megfeszült ujjai mintha ennek a sugáráradatnak akarnák útját állni, úgy kalimpáltak át a levegőn, mialatt másik keze minduntalan a homlokába hulló ősz tincsein babrált, mint valami összezavarodott, ősz diáké, aki szárnyalásában sehogyan sem tud Démoszthenész hátára pattanni, majd — bizonyára idő- és erőnyerés céljából — értetlen képpel Szikofanta arcába meredt, aki nyilvánvalóan nem szerepelhetett a meghívottak listáján, tehát meghívókártyát sem kézbesíthettek neki; Szikofanta azonban a damasztabrosz sugárzásánál is áthatóbb ösztönösségével ráérezett e pislákolva fel-felbukkanó kérdés helyénvalóságára, megalapozottságára, és azzal is tisztába került, hogy itt menten firtatni kezdik kilétét, szinte igazoltatni fogják, utána pedig markos csaposlegényekkel löketik ki majd az utcára, de előbb talán még alaposan, mindenesetre a ház hírnevéhez méltóan, fel is képeztetik: ilyen helyzetében nemigen maradt más választása, mint hogy eszeveszett, már-már tomboló tapsolásba, hangoskodásba és éljenzésbe kezdjen, amivel esetleg ideig-óráig elaltathatja, eltompíthatja a személyével szemben felmerült gyanakvást, kétkedést és hitetlenkedést — egyszóval így társaságbelinek fogják tekinteni, talán az alvó elmélkedő hozzátartozójának, rokonának vagy barátjának, társának, mivel ő is, az itt zajló esemény elképzelt fontosságához képest eléggé fesztelenül, sőt trehányan van öltözve, kék sávós selyem nyakkendője pedig, amelyre most ráncos és borostás tokája simul, kifejezetten zsíros, s e nyakkendő vége,

amely mellénye alól előbújít, láthatóan különféle levekben, kávekban és italokban ázott az idők folyamán, szinte szabályszerűen előfurakodva bizonyos állapotokban, s hegyes kígyófej vége most is mintha elfogadható folyadékok és pépek után tapogatózott volna, ám bármiféle teríték híján csak ütemesen lengedezett, jóformán semmitmondóan, míg Szikofanta tapsolásai és vivátjai szinte rendkívüli, mondhatni, megbabonázó és delejes hatást értek el: a tatu egyszerre, mint valami marionettfigura, hajlongani kezdett feléje, s hálás szemét még akkor sem vette le róla, amikor az egész társaság, mintegy felébredve és észbe kapva, szintén vivátokat kiáltott, és összeverte vértelen tenyerét, igaz, nem Szikofanta tettetett érzelmi szintjén és hőfokán, hanem csak úgy, mintha fagyos leveket lötyögtetett és csapdosott volna a szeparé falai között. Az ily módon kirobbantott ünneplés azonban szemmel láthatóan annyira megigézte és elkábította az utoljára épp Szikofanta jelenlétén fennakadt tatut, hogy egyáltalán nem tudott szóhoz jutni, hanem csak gépiesen hajbókolt közönségének, mintha valójában egy óramű mozgatná, s neki végtelen sok órára valót kellene lebólogatnia, ezen frissiben, illetve amíg Szikofantának más, újabb ötlete nem támad, és abba nem hagyhatja az asztaltársasággal a kíméletlen ovációkat, amelyekre végül még az elmélkedő is felérezett álmából, majd Szikofantát vállánál megragadva maga felé fordította, s mint aki feltétlenül, még álmában is tisztában van a dolgok oly következetes menetével, pincemély hangján, hogy szavait hallani lehessen, asztaltársa arcába ordította:

— Tekintse magát a vendégemnek, és érezze jól magát! — majd összevissza hunyorgott, amit bizonyára a cinkosság vagy a pajtás-ság jelének szánt, végül pedig kiáltozni, sőt énekelni kezdett, és bár nótája csak magányos melódia maradt, mégis kellemes, majd-hogynem megható volt, annak ellenére, hogy Szikofanta teljesen járatlannak képzelte magát a zene tudományában és avatatlannak értékelésében, az ötlet mégis megnyerte tetszését, és kis híján maga is énekelni próbált, de szerencsére idejében felismerte egy ekkora képtelenség esetleges következményeit, és még jókor letett arról a szándékáról, hogy ismételten a figyelem középpontjába erőszakolja magát, inkább az egyre durvábbá váló és fokozatosan elnehezülő morajra fülelt, mintha csak a tenger hangját próbálná kihallani egy jókora, öblös szájú, gyöngyházzsín ajkú kagylóból. Majd amikor ismét asztaltársa felé fordult, látta, hogy az elmélkedő időközben valahonnan italt szerzett, s nem kis igyekezettel próbálja

eltávolítani a dugót a sötét és vastag falu pezsgősüveg szájából, és az üveg tartalma előbb vékony, habos sugárban az arcába spriccel, majd kabátja hajtókájára, és csak sokára száll el, felemás pukkanással, valamerre a levegőbe a bajt okozó dugó, ám ekkorra az elmélkedő vonások eltűntek az arcáról, inkább egy ínyenc ravasz-kás és derűs képét öltötte fel, s miután Szikofanta poharába lötytyintett előbb, szinte csak jelképesen, egy kevéske italt, magának már sokkalta bőségesebben töltött, majd poharát áldomásra emelve vihogva nézett körül: meglátszott rajta, mekkora örömet szerzett neki ez az ébredés, a csapongó kedvű, felhangolt társaság és micsoda gonddal, óvatossággal és átérzéssel ízlelte meg a frissen felbontott, tűzhegyeket bugyborékoló, de végeredményben gyatra minőségű pezsgőt — Szikofanta ezért egyből lelkesedni kezdett érte, és maga is a pohara után nyúlt, majd kölcsönösen kedves barátomnak szólították egymást, és sarkukat az asztal alatt megvetve inni kezdtek, mintegy versengve és incselkedve egymással, és ügyet sem vetettek többé az önmagukon is túltenni igyekvő társasági eseményekre. Az elmélkedő, higgadt természetéből eredően, bölcs iszákosnak is bizonyult, akinek meg sem fordult a fejében félbehagyni a poharazgatást mindaddig, amíg italt tudott szerezni, keríteni és felhajtani, a hosszú társasági asztalról orozni vagy az időről időre az ajtó elé vetődő pincértől kikönyörögni: végül is meglehetősen sokat összeivott, csöndben, hallgatagon és szinte áhítatosan, amíg csak a társaság zöme a hosszú asztal mellől fel nem kerekedett és valakinek a lakására nem ment, ott folytatni azt, amit itt félbehagytak; néhányan ugyan, akiknek feltehetően semmi jelentőségük sem volt a társaságban, továbbra is ott bóbiskoltak a helyükön, miután a társasági elit elköszönt tőlük, ám utóbb, hogy a szemfüles elmélkedő mindenféle italt eltakarított előlük, ők is kénytelenek voltak távozni, úgyhogy Szikofanta érzése szerint már csak ők ketten lehettek a szeparéban, mire ő is fesztelenebbül és könnyedebben kezdett viselkedni, s mivel a különféle italokba, asztaltársa jóvoltából, éppen csak belekóstolt, biztosan tudott még megállni a lábán, és igyekezett is nyomban felderíteni a néptelenné vált különszoba rejtelmét, mintha elveszett, elhagyott vagy elgurult dolgok után kutatna, majd hirtelen ötlettel, elhatározással, vagy ösztönösen épp ennek érezvén szükségét, az asztal ezüstjei között kezdett válogatni, pontos és csalhatatlan megérzéssel emelve ki az alpakkák tömegéből a színezüst darabokat, és e tallózás közben még egy eleven élettani megfigyelésre is futotta idejéből, nevezetesen egy váratlan

látvány megvizsgálására: a szeparéban ugyanis rajtuk kívül még ketten tartózkodtak, pontosabban rejtőzködtek, méghozzá az asztal mögötti védett és beárnyékolt sarokban, ahol — kétségtelenül erre számítottak — semmiféle meglepetés sem érthette őket; támlás székekből összetolt, rögtönzött fekhelyen egy hölgy pihent pihegve, és fekete haja szinte a padlóig hullott a szék lapjáról, alteste pedig teljesen pucér volt, hosszú és különleges fehérségű lábai hajlataikkal más-más szöveget zártak be a félhomályosnál is sötétebb térben, és e hölgy ágyékát és hasát valaki szinte elkeseredett indulatokkal csókolta és dörzsölte hozzá arcát, hogy már-már hallani lehetett frissen kiserkedt szakálla hersegését is a feltétlenül finom és rugalmas bőrön, majd hosszasan babrálva magán, és egy olyan kísérlet után, mintha fekete nadrágjából szándékozna kibújni, teste teljes hosszával az egyre súlyosabban lélegző hölgyre feküdt, végül pedig illegetni kezdte szederjes bőré és sovány fenekét. Szikofantára talán csak a hölgy vetett egy hirtelen kikerekedő és meglepett pillantást, s még száját is kinyitotta, bizonyára, hogy szóljon valamit, de hangot már nem adott, hanem szemét lassan lehunyta, s bár szája továbbra is nyitva volt, már nyilvánvalóan semmi közlendője sem akadt, csupán tétlen, gyűrűs kezét emelte kétoldalt a feje magasságába. Ő ekkorra azonban mintha végzett is volna az esüstök kiválogatásával, vagy egyszerre e látványtól elhagyta a biztonsága, és nem tudta már megkülönböztetni a hamis ezüst színét vagy csillogását a valódiétól, mindenesetre az addig kiszemelt evőeszközöket felmarkolta, és a már ismét álomba szenderült asztaltársa kabátzsebeibe csúsztatta, egyenletesen elosztva előbb őket, nehogy kikandikáljanak vagy feltűnően kidomborítsák valamelyik zsebet is, majd asztaltársába úgy-ahogy lelket verve, távozásukat kezdte fontolgatni: kalapját a fejébe nyomva az ezüstöktől csörömpölő elmélkedőnek bújt a hóna alá, akit nagy kínnal a kijáratig vezetett, ahol aztán a ruhatárosnő segédletével sálat tekert a nyakára, kucsmát nyomott a fejébe és prémes kabátot terített a vállára, miközben a fekete klottköpenyes, éltes és hihetetlenül sovány, továbbá kiugró műfogakat viselő és sötétkék erekkel behálózott kezű ruhatárosnő megállás nélkül ott sipítozott körülötte:

— Ej, ej tanár úr... de hát mégis minden este! Jaj, de sajnálom! Egy ilyen rendes ember!

Az elmélkedő, természetesen, füttyült a sajnálkozásra: aludt; és amikor Szikofanta ismét a hóna alá bújt, de úgy, hogy a prémes

kabátból az ő hátára is jusson, még egy utolsót és bánatosat csörrentek zsebében az ezüstök, mielőtt botorkálva elindultak volna a néptelen és szomorúságtól fehérlő, havas utcán.

A KVÁRTÉLY

Az ajtón túl már valami hűvös, átható holdfény hömpölyög régi ködökön át, és a szertevetülő árnyékok mintha nem is zárt helyről, hanem tágas, háborítatlan őszevi mezőkről származnának, onnan húzódtak volna ide még a hideg előtt, átítatva a szabad levegő ízeivel, elült szelek csörtögésével, és csak a bejárati ajtó nyitása lepné vagy rendítené meg őket mélységesen, késztetné menekülésre, mintha Szikofanta megjelenésének merőben másfajta minősége riasztaná el valamennyiüket, söpörné és taszítaná le a világoskék mintás, terjedelmes és kiillatosított rojtú szőnyegekről, a falak zegzugos síkjairól, a magas és a kinti világitástól jégvirágokat sziporkázó ablakok némileg elpiszkolódott, szürkés hullámokban áradó függönyeiről s a lámpák öblös selyemernyői alól, amelyeknek hirtelen világosságánál már majdnem kínna vonszolt terhét egy alacsony, kerek fotelba veti le, és örömmel hallja ismét a csörrenést, a gondosan kiválogatott ezüst hangját, s nyomban hozzá is lát az elmélkedő zsebeinek kiürítéséhez: a mosatlan ezüstöket, mint valami műszereket, egy kicsiny asztalkára rakja, a lámpa közelébe, s immár ezek hideg fényénél kezdi el vetkőztetni a magatehetetlen elmélkedőt, majd maga is, kimelegedve, leteti rézgombos bársonykabátját, és csak ekkor lát neki az elmélkedő éjszakai nyugalomra helyezéséhez, ágya alatt porcelánserblibe botolva, aminek csendülésére az elmélkedő váratlanul felérez álmából és vizelni óhajt, természetesen, a serblibe, amit utóbb félig megtöltött állapotban és lötyögtetve tol vissza megint reszkető kezeivel az ágya alá, szinte büszkén e kényes edényre, amit Szikofanta az ő tudatával nyilvánvalóan nem is vehetne igénybe. Szikofanta azonban szükségtelenek tartja, hogy a serblihez folyamodjon: a házat szándékozza becserkészni, az ismét óhatatlanul álomba szenderült elmélkedő csigaházát, monostorát vagy kutyaólját — lényegtelen állapotát kísérli meg talán ily módon megszilárdítani az ajtók mögött sejthető tágasságban, mély lélegzetet véve a mennyezeten virító hús — vagy nyálkahártyaszínű rózsák illatából, melyeknek zöld kocsányáról a fűrészes élű, hervatag levelek mintha nyomban a szemlélő

nyakába kezdenének hulldogálni . . . és e szobák mélyén lapító fantáziák, szinte csak zenei hangokkal kifejezhető érzékenységek, retrográd tartalmak, amelyek minden láthatót és érzékelhetőt magukba olvasztanak, és csak burkokat, kagylóhéjakat, szarupáncélokot meg a szenvedélyességek egyéb lehetetlen érzelmi emballage-ait, féktelen amentiait hagyják maguk után, amelyek között Szikofanta egyből emocionális életet tud kezdeni, álcázott és sikamlós halteste mögött úgyszólván világosság gyúlik az idegrendszerében meginduló vegyi folyamatok, savas reakciók és elektromos visszahatások következményeképpen, fejét foszforos fényű aurákba meríti, vízmélyinek tűnő fény- és sugárláncolatokba, áramló fluidumokba, amelyeket nincs mód valós közegbe, materiális viszonylatokba sem áttelepíteni, sem kivetíteni: felszín alatti létezésnek, egy haltestben zajló ügyetlen és kontrollálhatatlan rángássorozatnak fogható fel mindez, amibe olykor, valamelyik szomszédos helyiségből, az ágyán, mint hánytorgó vízen, erősen hánykolódó, minduntalan lidércekkal küszködő elmélkedő belelógatja csupasz lába fejét, akár valami pokoli fürdőbe, ekként intve talán óvatosságra és mértékletességre mindinkább felszabaduló és zabolátlanná váló társát, akinek alaptermészetéből bizonyára hiányzanak ezek a jellemvonások, és szinte vakon követi a minden irányból áradó eolikus hangzatokat, miközben bútoroknak, falaknak ütődik, képtelenül szűk réseken préseli át magát, mintha csak a dolgokból való születését imitálná számára egy valósággal semleges térben, egy tágasságba és messzeségbe vesző vagy csak ott dülő és ki-kicsapó viharzásban, akár tulajdon eksztatikus képzetében, az egyszerre megmászott fogalmak feu d'artifice-ében, melyeknek a dobhártyájára nehezedő fokozott nyomása borzongást, gyönyöröktől sarkallt rángásokat vált ki belőle, már-már szexuális ingert, szféríkussá növvő indulatot vagy vágyakozást, végső soron valahonnan máshonnan eredő vagy származó, elvakult ódiomot, amelynek azonban nincs meghatározott tárgya, nem irányul senki és semmi ellen sem, hanem csapongva szaglászik a tulajdon indoka után, egymás számára elérhetetlen tagjait próbálja összefogni, embrionális helyzetbe kényszeríteni. S a szertefodrozódó, áramló, szivárgó és illanó *odeur*ök, a túlcorduló ámbra, lanolin, menta, levendula, ánizs, kámfor, masztix, balsam, mirtusz és rózsaoilaj, a fokozatosan tengerzöld árnyalatokba hanyatló éjszakai körvonalak, a síkos bársony- és selyemfelületek a félhomályból előúszó bútorokon, az ibolyamintás tapecírungok és burkolatok, s miként egy hosszú, roppant időket magába nyelő utazás végén,

egy kicsiny, magas mennyezetű és fagyos kamrában az anya, nem Szikofantáé, hiszen az ilyesmihez ő emocionálisan túlságosan is merev, rideg vagy csak egyszerűen elutasító volna, már ennek feltételezésével vagy gondolatával szemben is, hanem az elmélkedő, kimondhatatlan várakozásoktól, virrasztásoktól és reménykedésektől már-már mumifikálódva, pulykatojásnyi nagyságúra összeaszott meszes, szeplős koponyával, amelynek májfoltjai és bőrbetegségei már a sötétben is átsütnek, és megrozsdásodott, húsz-ötven szálnyi hajból a feje búbjára csomózott kontya, miként a réz, világít, akár egy delejes, síron túli laterna, mintha az elaggott anyák örök nyughelye volna a sápatag derengésű alkóv, és feje alatt a fehér selyemvánkos már réges-rég porral volna megtöltve, légszákba fogott förtelmes ragályokkal és bűzökkel, melyektől Szikofanta mégis védve sejtí magát, belebukva a levegő üvegzőlden hullámzó sávjaiba, mintha kijutott vagy kiosont volna a házból, vagy csupán más idők rezdüléseibe illeszkedett volna bele, társra talált volna valami fogason felejtett kalap alatt, miután inge ujjával megtörölte a kánpáraktól és a levegőből kicsapódó észrevétlen savaktól érdesre mart arcot, amely mintha tükkörszilánkokból rándulna össze egy feltételezett középpont köré valami félvak tükrű kaleidoszkópban, s utána már hiába ütögetné a markával és forgatná antik mintákkal telikarcolt sárgaréz hengerét, az arc maradna, ujjnyira serkedt szakállal és orrlyukait csiklandozó, vastag, deres bajusszal, szája szögletébe pedig félszeg mosoly rajzolódna a megsemmisítésére és elrontására irányuló hiábavaló igyekezeten, amíg csak távolról, mint valami levegős, meg-meglibbenő, kifeszített, epeszínű vászonkulisszás színpadról, a hangja is végig nem érne a csövön, kissé huzatolón fújva bele szemébe az explosívákat, nazáliái pedig zengenének, mint egy szélbe kitett hárfa.

VILÁGRASZÓLÓ GALANTÉRIA

Légiesen finom, karcsú ujjú, már-már áttetsző kézzel érintve, nem, inkább valamiféle elragadtatással illetve az üvegesnek ható levegőn át ezt az arcot, mintha apja vagy szülője arcához érne, érezve az elpattant hajszálerektől vöröslő, de különben makulátlan, és túlzott gondossággal simára borotvált, majd utóbb kihangsúlyozottan férfias illatú, átható, szinte fojtott dohányaromát terjesztő kölnitől összerántott bőrt, amelyen a véletlenül ejtett, hajszálfinom

vágásokat előzőleg timsóval kezelték, Szikofanta közelébb hajol a mindenfajta világitást nélkülöző terem sarka felé, amíg csak ismét meg nem látja a férfi állcsúcsát borító, rövidre nyírt szakállt, és az ajka felett timpanonként zárt háromszögűre nyesett, deres bajuszt, s hogy egy lépést is tesz feléje, egyszeriben megfélemedezik az elmélkedőről, kiúszik abból a világból, a dermesztő és fagyosan áramló asztráliumból, amit az elmélkedő ágyról lelógó lábával paskol és rugdal, evezve benne holmi sekélyes és kicsinyes gondoktól aggasztottan, amelyeknek bizonyára nincs is megoldásuk, annyira híján vannak a gyakorlatiasságnak és hétköznapiaságnak, egy tisztára asztatikus egzisztencia riasztó és képlékeny délibábjai csupán, Gorgói, Medúzái, amelyeket mintha az alkohol tudna csak ideig-óráig elbágyasztani, megrettenteni vagy meghátrálásra bírni, ám lehetséges, hogy másfajta mámorok is ekképpen hatnának rájuk, ópium, mondjuk, vagy morfium vagy kokain; ám Szikofanta most teljes valójával e felé a frissen megmutatkozott személyiség felé fordul, akit tolakodással határos kíváncsiságával úgyszólván zavarba hoz: a férfi penibilis mosolygással szegi le fejét, mintha csak a nyakkendőjébe szúrt, opalizáló fejű díszítőt akarná megvizsgálni, és nem Szikofanta tekintetét kerülné, amely minden valószínűség szerint vetekszik a baziliskuszéval, ám mégis meglepő, hogy az első pillantásra ily komolynak, határozottnak és erélyesnek mondható, önhittnek és magabiztosnak látszó úr szinte pirulni kezd előtte, akár valami minden szempontból kezdő és tapasztalatlan *beauté*, akit még sohasem csókoltak meg, és sejtelve sincs arról, miért vonzódnak hozzá, miért rajonganak érte, miért akarnak vele ismeretlen férfiak egyedül maradni: ez a vonakodás kikerekíti Szikofanta szemét, táguló szemgolyói a beszüremelő havas fényektől már-már szivárványos halszemcsillogást vesznek fel, és belekarolva a gyenge úrba, akit Marinkónak szólít, indítványozza, üljenek le egy düftinhuzatú pamlagra, békétlenkedő, lobogni látszó roccaille-okkal díszített selyempannó alá, és e pillanattól kezdve úgyszólván beatifikálódva érzi magát az idegen házban, a szokatlan, természetével ellenkező közegben, cukorkás- és szivarosdobozok után tapogat, hogy megkínálhassa társát, de mivel semmi sem akad a keze ügyébe, vállat von, majd ajkával csettint

— Elnézést — mondja, s valami kezébe akadó, megnevezhetetlen ruhadarab rüsseit kezdi húzgálni, tépdesni az ujjai között, s egy pillanatra úgy érzi, hogy alighanem székelnie, defekálnia kellene, de nem ismeri annyira a ház beosztását, hogy útját az illemhely

felé vehesse, és fogalma sincs, merre lehet az udvari bejárat, azonkívül Marinkót sem szívesen hagyná magára, mert talán visszalopakodna a fogasra vetett puhakalap alá, ahol ismét elenyészne, inkább visszatart magában minden folyamatot és funkciót, és csupán gáláns társát érzékeli, fonja be lényével a lassan derengeni kezdő pirkadat rubinüvegje alatt, és mintha fokozatosan delirálni kezdene, miközben Marinkó a sérvkötője pelote-ján igazít, s talán nagy, de formás valagú álmot lát egy távoli tavaszba, mindenestre kellemes hőmérsékletű, jó időbe vetülve: egyszerre jól érzi magát, s nincs is kedve többé mozdulni.